

COVID-19. Ustawy antykryzysowe. Zbiór przepisów z omówieniem

Przejdź do produktu na www.ksiegarnia.beck.pl

Rozdział I. Omówienie przepisów cywilnych i gospodarczych

1. Wstęp

W związku z epidemią koronawirusa do polskiego porządku prawnego zostały wprowadzone trzy ustawy:

- 1) ustawa z 31.3.2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw¹, zwana również „specustawą antykryzysową”, obowiązująca od 31.3.2020 r.,
- 2) ustawa z 31.3.2020 r. o zmianie ustawy o systemie instytucji rozwoju², obowiązująca od 31.3.2020 r.,
- 3) ustawa z 31.3.2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie systemu ochrony zdrowia związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19³, obowiązująca od 1.4.2020 r.

Wszystkie trzy ustawy łącznie zwane są: „**tarcza antykryzysowa**” lub „**ustawy antykryzysowe**”. Zasadniczym założeniem powyżej wymienionych aktów normatywnych jest przeciwdziałaniem skutkom kryzysu w jego szerokim kontekście, a mianowicie gospodarczym, ekonomicznym, jak również społecznym spowodowanym najpierw wprowadzeniem na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, od 14.3.2020 r. – do odwołania, stanu zagrożenia epidemicznego w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2⁴,

¹ Dz.U. z 2020 r. poz. 568, dalej jako SpecAntKrU.

² Dz.U. z 2020 r. poz. 569.

³ Dz.U. z 2020 r. poz. 567.

⁴ Stan zagrożenia epidemicznego został wprowadzony Rozporządzeniem Ministra Zdrowia w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego z 13.3.2020 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 433), wydanym na podstawie przepisu zawartego w art. 46 ust. 2 i 4 ustawy z 5.12.2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1239 ze zm.), zgodnie z którym jeżeli zagrożenie epidemiczne lub epidemia występuje na obszarze więcej niż jednego województwa, stan zagrożenia epidemicznego lub stan epidemii ogłasza i odwołuje, w drodze rozporządzenia, mini-

a następnie wprowadzenie na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, od 20.3.2020 r. – do odwołania, stanu epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2⁵. Każda z powyższych ustaw ma charakter nowelizacyjny, co oznacza, że ich głównym przedmiotem jest zmiana obowiązujących w Polsce aktów prawa. Datę wejścia w życie niektórych ze znowelizowanych przepisów odroczone w czasie (np. art. 27 pkt 7 w zakresie zmienianego art. 406⁵ § 5–7 KSH wchodzi w życie 3.9.2020 r.⁶). Ponadto warto zwrócić uwagę, że ustawodawca wprowadza część przepisów w życie z datą wsteczną, co stanowi wyjątek od zasady *lex retro non agit*. Poza tym, oprócz przepisów zmieniających obowiązujące regulacje prawne, w ustawach antykrzysowych znajdują się również normy prawne, które mają charakter samoistny, odnoszący się w sposób bezpośredni do danego obszaru, który objęty jest zakresem zastosowania takiej normy (np. art. 19 SysOchZdrU)⁷. W polskim ustawodawstwie wprowadzenie takiego pakietu normatywnego ma charakter szczególny, albowiem odnosi się do bardzo szerokiego zakresu aktów prawnych, których zmiana nie ma mieć charakter trwałego co do zasady, a jedynie pełnić funkcję dostosowawczą. Innymi słowy, adaptujemy przepisy zawarte w dotychczas obowiązujących aktach prawnych w Polsce, np. w Prawie zamówień publicznych czy Kodeksie pracy do rzeczywistości, w jakiej aktualnie funkcjonuje państwo i jej obywatele, a z punktu widzenia cywilistycznego, w tym gospodarczego, poszczególne osoby fizyczne, osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawa przyznała zdolność prawną. Część z powyższych zmian wprowadzonych na podstawie tarczy antykrzysowej pozostanie na stałe w polskim porządku prawnym, chociażby z uwagi na ich jakościowy charakter, uwzględniający rozwiązania, jakie przynosi współczesna technika czy najnowsze technologie (np. art. 27 pkt 1–7 SpecAntKrU, który dotyczy odbywania posiedzeń przez poszczególne organy spółki przy wykorzystaniu środków porozumiewania się na odległość). Doskonale

ster właściwy do spraw zdrowia w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw administracji publicznej, na wniosek Głównego Inspektora Sanitarnego.

⁵ Stan epidemii został wprowadzony Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z 20.3.2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii, wydanym na podstawie art. 46 ust. 2 i 4 ustawy z 5.12.2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, zgodnie z którym jeżeli zagrożenie epidemiczne lub epidemia występuje na obszarze więcej niż jednego województwa, stan zagrożenia epidemicznego lub stan epidemii ogłasza i odwołuje, w drodze rozporządzenia, minister właściwy do spraw zdrowia w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw administracji publicznej, na wniosek Głównego Inspektora Sanitarnego.

⁶ Art. 27 pkt 7 w zakresie zmienianego art. 406⁵ § 5–7 wchodzi w życie 3.9.2020 r.; z tym że: a) art. 1 pkt 14 w zakresie dodawanego art. 15h ust. 1 pkt 1 – z mocą od 9.12.2019 r., b) art. 1 pkt 14 w zakresie dodawanego art. 15zb – z mocą od 7.2.2020 r., c) art. 1 pkt 17 w zakresie dodawanego art. 31x – z mocą od 1.3.2020 r., d) art. 1 pkt 11 pkt 14 w zakresie dodawanych art. 15a–15d, art. 15h ust. 1 pkt 2, art. 15l i art. 15zc oraz pkt 17 w zakresie dodawanych art. 31e, art. 31f, art. 31j, art. 31m, art. 31za i art. 31zm – z mocą od 8.3.2020 r., e) art. 1 pkt 14 w zakresie dodawanego art. 15f – z mocą od 12.3.2020 r., f) art. 1 pkt 14 w zakresie dodawanego art. 15k – z mocą od 13.3.2020 r., g) art. 89 – z mocą od 15.3.2020 r., h) art. 1 pkt 3 lit. a–c oraz art. 66 – z mocą od 26.3.2020 r.

⁷ W okresie od dnia ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii do 60 dni od dnia odwołania tego stanu ratownikiem w rozumieniu przepisów ustawy z 8.9.2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 993 ze zm.) może być osoba: 1) która posiada pełną zdolność do czynności prawnych; 2) która posiada ważne zaświadczenie o ukończeniu kursu w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy i uzyskaniu tytułu ratownika, lub zaświadczenie, którego termin upływa w okresie, o którym mowa we wprowadzeniu; 3) której stan zdrowia pozwala na udzielanie kwalifikowanej pierwszej pomocy.

oddają to słowa: „Charakteru przejściowego nie mają jednak zmiany w kodeksie spółek handlowych. Epidemia koronawirusa stała się okazją do dostosowania zasad funkcjonowania organów spółek kapitałowych do realiów rewolucji cyfrowej. Rozszerzenie możliwości zdalnego podejmowania decyzji korporacyjnych należy ocenić pozytywnie. Szczegółowe rozwiązania nasuwają jednak pewne wątpliwości”⁸.

Niniejsze opracowanie dotyczy analizy wprowadzonych zmian w zakresie cywilistycznym, jak również gospodarczym. Zwłaszcza, że nadrzędnym założeniem wprowadzonego pakietu ustaw jest zapewnienie płynności finansowej przedsiębiorcom, przez rozszerzenie zakresu zastosowania mechanizmów obowiązujących w ustawie z 2.3.2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, jak również wprowadzenie nowych instytucji, które mają pozwolić na osiągnięcie powyższego celu⁹. Wskazanie na intencje prawodawcy ma bardzo ważne znaczenie z punktu widzenia wykładni przepisów zawartych w obowiązującym już akcie prawnym, pozwalającym na jego prawidłowe stosowanie, jak również osiągnięcie planowanych zmian, ewentualnie prawidłową weryfikację czy zmiany te rzeczywiście zostały osiągnięte, a jest to istotne z punktu widzenia wagi, charakteru, wielkości tych zamierzeń, jakim jest powstrzymanie powstania skutków ekonomicznych, gospodarczych, społecznych epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2. Podsumowując, największym zakresem nowelizacyjnym została w ramach SpecAntKrU objęta ww. ustawa, zwana często specustawą¹⁰. To na jej podstawie możliwy jest szereg działań, zwyczajowo, jak również normatywnie nie podejmowanych, gdyby nie obowiązujący stan epidemii i szereg ograniczeń związanych z możliwością realizowania wszelkich swobód, w szczególności swobody działalności gospodarczej, której ograniczenie stanowi podwaliny do uchwalenia tak zwanej tarczy antykryzysowej, mającej ograniczać czy wręcz niwelować zapaść ekonomiczną, jak również społeczną. Poszczególne obszary działalności gospodarczej, zwłaszcza obejmujące usługi świadczone przez przedsiębiorcę, ewentualnie jego pracowników, osobiście na rzecz konsumenta, zostały w sposób nagły oraz całkowity wstrzymane, z tym istotnym zastrzeżeniem, że zatrzymanie wolności gospodarowania w tym zakresie ma charakter jednostronny, co oznacza, iż usługodawca nie może generować przychodu, ponosząc stale koszty prowadzonej działalności gospodarczej (składki ZUS, czynsz za najem lokalu, rata kredytu za zakup nieruchomości, w której świadczone były usługi, rata leasingu za sprzęt, dzięki któremu lub przy pomocy którego świadczone były usługi). Ponadto wstrzymany został obrót międzynarodowy, co stanowi dodatkową strefę gospodarczą dotkniętą skutkami epidemii. Nie funkcjonują obiekty hotelarskie, wstrzymane zostało świadczenie jakichkolwiek usług turystycznych. Działalność obiektów rozrywkowych (kina, teatry) została całkowicie wykluczona. Podstawowym potwierdzeniem powyż-

⁸ M. Maciąg, P. Mazur, Koronawirus, jakie zmiany dla przedsiębiorców wprowadziła tarcza antykryzysowa, https://www.rp.pl/Firma/304029954-Koronawirus-jakie-zmiany-dla-przedsiębiorców-wprowadziła-tarcza-antykryzysowa.html?smclient=a5df23df-50e2-4429-a5d9-e4be734db4a5&utm_source=salesmanago&utm_medium=mailing&utm_campaign=NL_RP_TYGODNIKI_PRAWNE_BIZNES.

⁹ Druk Nr 299 – uzasadnienie do projektu SpecAntKrU, s. 2.

¹⁰ *Ibidem*.

szych założeń jest rozszerzenie pojęcia ustawowego jakim jest zwrot: „przeciwdziałanie COVID-19” co ma oznaczać na podstawie nowelizacji zawartej w SpecAntKrU również czynności obejmujące zwalczanie skutków społeczno-gospodarczych choroby.

Z uwagi na wysoki stopień złożoności omawianej nowelizacji, warto usystematyzować zakres zmian dokonywanych w SpecAntKrU z podziałem na poszczególne jednostki redakcyjne i zakresy ich zastosowania. SpecAntKrU w:

- 1) art. 1 zawiera przepisy zmieniające SpecU;
- 2) art. 2–64 zmienia poszczególne inne ustawy,
- 3) art. 65–69 zawiera przepisy dotyczące utworzenia Funduszu Przeciwdziałania COVID-19,
- 4) art. 70–75 określa normy prawne regulujące powstanie i funkcjonowanie Funduszu Gwarancji Płynnościowych w Banku Gospodarstwa Krajowego,
- 5) art. 76–79 wprowadza szczególne przepisy dotyczące budżetu państwa, ustalenie wysokości minimalnego wynagrodzenia,
- 6) art. 80–100 zawiera przepisy przejściowe,
- 7) art. 101 określa datę wejścia w życie ustawy, ze wskazaniem ściśle określonych wyjątków względem poszczególnych przepisów.

Ponadto do powyższego pakietu ustaw 16.4.2020 r. został wydany kolejny akt normatywny, to jest ustawa o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2¹¹, która weszła w życie 18.4.2020 r. Powyższe stanowi, według wskazań prawodawcy, kontynuację zmian wprowadzonych w Tarczy antykryzysowej i zwane jest powszechnie Tarczą 2.0. Przedmiotowa ustawa ma na celu wprowadzenie kolejnych kilkudziesięciu rozwiązań zapewniających przeciwdziałanie negatywnym skutkom społeczno-gospodarczym oraz regulacji wspierających poszczególne grupy społecznie (Druk Nr 330 do uzasadnienia projektu ww. ustawy, s. 1).

Tarcza 2.0 zawiera między innymi następujące zasadnicze rozwiązania:

- 1) zabezpieczenie środków finansowych kierowanych na działania zmierzające do powstrzymania COVID-19 przed prowadzeniem z nich egzekucji w postępowaniu cywilnym, jak również administracyjnym (pochodzących zarówno ze źródeł budżetowych, jak również od instytucji społecznych czy podmiotów prywatnych);
- 2) dodatkowe formy wsparcia dla przedsiębiorców poprzez stworzenie mechanizmów wspierających zachowanie płynności finansowej w prowadzonych przez nich przedsiębiorstwach, realizowanych przez państwo m.in. za pośrednictwem Agencja Rozwoju Przemysłu;
- 3) zwiększenie dostępności pożyczek dla mikroprzedsiębiorców;
- 4) rozszerzenie zakresu podmiotów uprawnionych do zwolnienia ze składek;
- 5) ponowna wypłata świadczenia postojowego;
- 6) zmiana w programie pożyczkowym realizowanym przez BGK „Pierwszy biznes – wsparcie w starcie”, w tym m.in. wprowadzenie ulg w spłacie zaciągniętych pożyczek z programu;

¹¹ Dz.U. z 2020 r. poz. 695.

- 7) wprowadzenie możliwości renegotjacji warunków kredytu bankowego przez wszystkich przedsiębiorców, niezależnie od ich wielkości (ostateczne rozwiązania będą oczywiście wynikiem negocjacji stron umowy kredytu, pożądane jest jednak stworzenie przez ustawodawcę możliwości zmiany warunków w obliczu epidemii)¹²;
- 8) przedłużenie terminów sporządzenia lokalnej i grupowej dokumentacji cen transferowych, odpowiednio do 30 września i 31 grudnia 2020 r.;
- 9) podatnik będący podatkową grupą kapitałową, który poniesie w 2020 r. negatywne konsekwencje ekonomiczne z powodu COVID-19 i nie spełni z tego powodu warunku rentowności oraz braku zaległości podatkowych, zachowa status podatkowej grupy kapitałowej;
- 10) wprowadzenie w usługach komórkowych Nielimitowanego dostępu do „publicznych” stron internetowych (m.in. strony w domenie gov.pl, usługi umożliwiające zdalną diagnostykę medyczną, usługi e-learningu umożliwiające zdalną pracę nauczycieli i uczniów);
- 11) dodatkowe rozwiązania dla służby zdrowia.

2. Kodeks spółek handlowych – spółki kapitałowe

Analizowane zmiany dotyczą m.in. odbywania posiedzeń, jak również podejmowania uchwał w szeroko pojętym trybie zdalnym w organach spółek prawa handlowego, jak również w organach innych jednostek organizacyjnych takich jak chociażby spółdzielnie. Skupiając się w tym miejscu na spółkach prawa handlowego, ustawodawca w ramach tak zwanej tarczy antykrzysowej wprowadził zmiany dotyczące spółek kapitałowych: – sp. z o.o. oraz – spółki akcyjnej. W odniesieniu do sp. z o.o. w KSH, na podstawie art. 27 pkt 1 SpecAntKrU, dodano w art. 208 KSH kolejne jednostki redakcyjne oznaczone jako § 5¹–§5³. Sam art. 208 KSH odnosił się do zarządu jako organu wskazanej powyżej osoby prawnej, z tym zaznaczeniem, że sprawa dotyczy zarządu wieloosobowego, tj. składającego się z więcej niż jednego członka. Ponadto konstrukcja tej regulacji prawnej oparta jest na założeniu, że ma ona bezpośrednie zastosowanie do wskazanego w zdaniu poprzednim organu sp. z o.o. tak długo jak nie zostanie to odmiennie określone w umowie spółki (art. 208 § 1 KSH). Identyczne rozwiązanie zostało zastosowane w przepisach dodanych na podstawie omawianej nowelizacji, co znalazło przejaw w literalnym brzmieniu tych przepisów¹³. Należy to uznać za zbyt nadmierny zabieg ze strony ustawodawcy, albowiem taki sposób stosowania norm prawnych wynikających z art. 208, a ujętych w jednostkach od § 1–§ 8 został ustalony w art. 208 § 1 KSH: „Jeżeli zarząd jest wieloosobowy, a umowa spółki nie stanowi inaczej, do

¹² Druk Nr 330 do uzasadnienia projektu ww. ustawy, s. 4.

¹³ W posiedzeniu zarządu można uczestniczyć przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość, chyba że umowa spółki stanowi inaczej. Zarząd może podejmować uchwały w trybie pisemnym lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość, chyba że umowa spółki stanowi inaczej. Członkowie zarządu mogą brać udział w podejmowaniu uchwał zarządu, oddając swój głos na piśmie za pośrednictwem innego członka zarządu, chyba że umowa spółki stanowi inaczej.

wzajemnych stosunków członków zarządu stosuje się przepisy § 2–8”. Dla przypomnienia weryfikowana zmiana w KSH jest wprowadzona w art. 208 § 5¹–5³ KSH, zatem mieści się w zakresie zastosowania normy prawnej wynikającej z art. 208 § 1 KSH. Co więcej należy pamiętać, że zastosowanie takiego rozwiązania w ustawie, dla spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, będzie implikowało prawo do bezpośredniego zastosowania, dopóki nie zostanie wprowadzona odmienna regulacja w umowie takiej spółki. Bardzo często zdarza się, że przepisy zawarte w KSH są powielane w umowie spółki i zapewne też dojdzie do sytuacji, iż organ zmieniający umowę sp. z o.o. wprowadzi taki zapis dotyczący odbywania posiedzeń czy podejmowania uchwał w szeroko ujętym trybie zdalnym lub trybie mieszanym. Nie jest to konieczne, ale też nie wpłynie na możliwość skorzystania z tego typu omawianych rozwiązań. Natomiast jeśli w danej sp. z o.o. mają nie mieć zastosowania omawiane sposoby odbywania posiedzeń czy podejmowania uchwał, wymaga to wyraźnego zastrzeżenia w umowie sp. z o.o., co ustawodawca dobitnie podkreślił w literalnym brzmieniu wprowadzanych zmian, używając każdorazowo zwrotu: „chyba że umowa spółki stanowi inaczej”.

Analizując zmiany w KSH należy zwrócić uwagę, że odmiennie niż w przypadku spółdzielni, o czym mowa poniżej, ustawodawca wprowadził możliwość uczestniczenia w samym posiedzeniu zarządu sp. z o.o. również przy wykorzystaniu środków porozumiewania się na odległość. Powoduje to, że zarząd omawianej spółki kapitałowej może podejmować uchwały:

- 1) na posiedzeniu, gdzie wszyscy członkowie zarządu są obecni,
- 2) na posiedzeniu, gdzie część członków zarządu uczestniczy w tym posiedzeniu za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość,
- 3) w trybie pisemnym,
- 4) przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość.

Dla wyjaśnienia, głosowanie nad uchwałą na piśmie oznacza co do zasady, że poszczególni członkowie, nie będąc na posiedzeniu, składają podpisy pod projektem uchwały. Jak już zostało zaznaczone powyżej, powyższe rozwiązania mogą być stosowane bezpośrednio na podstawie ustawy (KSH), jednak nie wyklucza się możliwości ich doprecyzowania w regulaminach, określających szczegółowy sposób działania zarządu, w tym odbywania posiedzeń i podejmowania uchwał. Dla przykładu w regulaminach działania zarządu sp. z o.o. wskazuje się, że oddawanie głosów przez członków zarządu przez wysłanie wiadomości z poczty elektronicznej (e-mail) jest szczególną formą pisemną, a nie głosowaniem za pomocą środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość. Dobrze zatem jest doprecyzować powyższe w treści regulaminu działania danego organu w trakcie ich projektowania tak, aby uniknąć wątpliwości podczas ich stosowania. Oprócz powyższego, członkowie zarządu mogą oddawać swój głos na piśmie za pośrednictwem innego członka zarządu (art. 208 § 5³ KSH).

Zakresem omawianej nowelizacji zostały również objęte przepisy dotyczące rady nadzorczej także w odniesieniu do kwestii podejmowania decyzji przez ten organ: – na posiedzeniu lub – poza posiedzeniem. W spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością działalność takiego organu ma znikomy charakter, jego istnienie jest w zasadzie fakultatywne (art. 213 § 2 KSH), w przeciwieństwie do spółki akcyjnej, niemniej

ustawodawca również uwzględnił wprowadzenie omawianej nowelizacji w zakresie odbywania posiedzeń czy podejmowania uchwał przez ten organ. Analogicznie jak w przypadku zarządu sp. z o.o., rada nadzorcza może podejmować uchwały:

- 1) na posiedzeniu, gdzie wszyscy członkowie rady nadzorczej są obecni,
- 2) na posiedzeniu, gdzie część członków rady nadzorczej uczestniczy w tym posiedzeniu za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość,
- 3) w trybie pisemnym,
- 4) przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość.

Zgodnie z dodanym, na podstawie art. 27 pkt 2 SpecAntKrU, art. 222 § 1¹ KSH, w posiedzeniu rady nadzorczej można uczestniczyć przy wykorzystaniu środków bezpośrednio porozumiewania się na odległość. Powyższa regulacja nie wymaga zmiany umowy sp. z o.o. w celu jej zastosowania. Jeśli jednak w danej sp. z o.o. taki sposób odbywania posiedzeń nie będzie akceptowany, wówczas wymaga to wprowadzenia stosownych zapisów w umowie sp. z o.o.. Identyczna konstrukcja prawna została zastosowana względem kolejnej zmiany, a mianowicie możliwości oddania głosu na posiedzeniu rady nadzorczej przez oddanie swojego głosu na piśmie za pośrednictwem innego członka rady nadzorczej, jeśli umowa spółki tego nie wyklucza (art. 222 § 3 KSH dodany na podstawie art. 27 pkt 2, lit. a SpecAntKrU). Co więcej, oddanie głosu w powyżej opisany sposób nie może dotyczyć spraw wprowadzonych do porządku obrad na posiedzeniu rady nadzorczej i jest to uregulowanie o charakterze bezwzględnie obowiązującym co oznacza, że nie można go zmienić przez postanowienie wprowadzane do umowy spółki. Podejmowanie uchwał przez radę nadzorczą w trybie pisemnym lub za pomocą środków porozumiewania się na odległość zostało również dodatkowo obwarowane kolejnymi wymogami wskazanymi przez ustawodawcę o charakterze bezwzględnie obowiązującym na tym, że uchwała podejmowana w jednym z powyższych trybów jest ważna, gdy wszyscy członkowie rady zostali powiadomieni o treści projektu uchwały oraz co najmniej połowa członków rady wzięła udział w podejmowaniu uchwały (art. 222 § 4 zd. 2 KSH). Warto mieć na względzie, że ustawodawca w tym zakresie wprowadza dwa warunki, które muszą być spełnione w sposób łączny. Omawiana norma prawna ma charakter bezwzględny, z tym zastrzeżeniem, że można zwiększyć rygoryzm analizowanego zapisu wprowadzając odpowiednie regulacje w umowie spółki. Innymi słowy, prawodawca wprowadza minimum ustawowe, które musi być przestrzegane bezwzględnie, a ewentualnie można wprowadzić surowsze wymagania dla ważności uchwał podejmowanych w trybie pisemnym lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość w przypadku rady nadzorczej w sp. z o.o.. Należy nadmienić, iż powyższe rozwiązania w przypadku rady nadzorczej w sp. z o.o. były możliwe, przy czym wymagały one odpowiednich zapisów w umowie spółki. Obecne rozwiązanie normatywne odwróciło tę sytuację, co oznacza, jak już zostało wcześniej zaznaczone, możliwość bezpośredniego korzystania z przepisów KSH przez spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, z ewentualną możliwością ich wyłączenia przez odpowiednie zapisy w umowie tej spółki¹⁴. Na podstawie zmian wynika-

¹⁴ Art. 222 KSH w brzmieniu przed nowelizacją wynikającą z art. 27 pkt 2) SpecAntKrU: „(...) § 3. Umowa spółki może przewidywać, że członkowie rady nadzorczej mogą brać udział w podejmowaniu uchwał rady

jących z tak zwanej tarczy antykryzysowej został uchylony przepis zawarty w art. 222 § 5 KSH, wedle którego podejmowanie uchwał w trybie określonym w art. 222 § 3 i § 4 KSH w brzmieniu przed rzezoną nowelizacją, nie dotyczyło wyborów przewodniczącego i wiceprzewodniczącego rady nadzorczej, powołania członka zarządu oraz odwołania i zawieszania w czynnościach tych osób. Ustawodawca słusznie zdecydował się na uchylenie powyższego rygoryzmu, zwłaszcza w czasie istnienia realnej izolacji pomiędzy ludźmi, ale również dając możliwość działania organowi sp. z o.o. w przyszłości, przy wykorzystaniu coraz to nowszych rozwiązań technologicznych, umożliwiających komunikację zdalną pomiędzy członkami danego organu. Sprawy z zakresu wyboru poszczególnych członków, czy rady nadzorczej czy zarządu, jak również ich zawieszenia, są często kluczowe dla zapewnienia sprawnego funkcjonowania spółki kapitałowej. Problemem może jednak okazać się wymóg zachowania tajności przy podejmowaniu uchwał w sprawach osobowych, który powinien być rozwiązany przez odpowiednich użycie urządzeń technologicznych.

Kolejny zakres zmian w odniesieniu do działania sp. z o.o. w czasie trwania stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego, jak również funkcjonowania takiej spółki po odwołaniu tego stanu, bowiem omawiane zmiany dla przypomnienia mają charakter trwały, dotyczą zgromadzenia wspólników. Zgodnie z art. 27 pkt 3 SpecAntKrU przepis zawarty w art. 234¹ § 1 KSH otrzymał następujące brzmienie: „Udział w zgromadzeniu wspólników można wziąć także przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, chyba że umowa spółki stanowi inaczej. O udziale w zgromadzeniu wspólników w sposób, o którym mowa w zdaniu pierwszym, postanawia zwołujący to zgromadzenie”. Powyższe oznacza, iż podobnie jak w przypadku rady nadzorczej czy zarządu, przepis umożliwia jego bezpośrednie stosowanie bez potrzeby zmiany umowy spółki lub wprowadzania zapisu do umowy spółki, w przypadku spółek nowozakładanych. To ostatnie stanowi dodatkową korzyść wynikającą z wprowadzonej ustawy antykryzysowej, mającej na celu przede wszystkim zwalczanie skutków społeczno – gospodarczych panującej pandemii. W przypadku zgromadzenia wspólników o udziale w nim w sposób, o którym mowa powyżej, postanawia zwołujący to zgromadzenie (art. 234¹ § 1 zd. 2 KSH). Dla przypomnienia co do zasady zwołuje zgromadzenie wspólników zarząd, ale ustawa, ewentualnie umowa spółki, dają taką możliwość również innym organom sp. z o.o. (art. 235 KSH). Powyższe rozwiązanie może utrudnić wspólnikom mniejszościowym możliwość udziału w zgromadzeniu wspólników via środki zdalnego komunikowania się, w sytuacji, w które nie będą mogli osobiście uczestniczyć w posiedzeniu, jedynym rozwiązaniem wówczas pozostaje udzielenie przez nich pełnomocnictwa¹⁵. Ustawodaw-

nadzorczej, oddając swój głos na piśmie za pośrednictwem innego członka rady nadzorczej. Oddanie głosu na piśmie nie może dotyczyć spraw wprowadzonych do porządku obrad na posiedzeniu rady nadzorczej. § 4. Podejmowanie uchwał przez radę nadzorczą w trybie pisemnym lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość jest dopuszczalne tylko w przypadku, gdy umowa spółki tak stanowi. Uchwała jest ważna, gdy wszyscy członkowie rady nadzorczej zostali powiadomieni o treści projektu uchwały. § 5. Podejmowanie uchwał w trybie określonym w § 3 i § 4 nie dotyczy wyborów przewodniczącego i wiceprzewodniczącego rady nadzorczej, powołania członka zarządu oraz odwołania i zawieszania w czynnościach tych osób”.

¹⁵ M. Maciąg, P. Mazur, Koronawirus...

ca nie wprowadził regulacji w ramach omawianej nowelizacji, która wyjaśniałaby do jakiego momentu zwołujący zgromadzenie wspólników może zdecydować o tym, że będą odbywały się one w trybie zdalnym. W piśmiennictwie wskazano w sposób prawidłowy, że: „Wykładnia celowościowa prowadzi do wniosku, że (wykorzystanie tryby zdalnego – przypis autora) może to nastąpić do czasu ich rozpoczęcia”¹⁶. Udział w zgromadzeniu wspólników w powyższy sposób musi w szczególności obejmować: – dwustronną komunikację w czasie rzeczywistym wszystkich osób uczestniczących w zgromadzeniu wspólników, w ramach której mogą one wypowiadać się w toku obrad zgromadzenia wspólników, przebywając w innym miejscu niż miejsce obrad zgromadzenia wspólników (np. wideokonferencja, telekonferencja) oraz – wykonywanie prawa głosu przed lub w toku zgromadzenia wspólników osobiście lub przez pełnomocnika (art. 234¹ § 2 KSH). Zrezygnowano zatem z wymogu transmisji posiedzenia, wprowadzając jako wystarczające rozwiązanie zorganizowanie telekonferencji. Za pewnego rodzaju niedociągnięcie w omawianej nowelizacji można uznać brak możliwości oddania głosu w sprawie danej uchwały lub uchwał korespondencyjnie¹⁷. Ponadto do odbywania posiedzeń w omawianym trybie niezbędne jest uchwalenie regulaminu, który szczegółowo określi zasady udziału w zgromadzeniu wspólników przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej. Powyższe stwierdzenie o obowiązku uchwalenia regulaminu wynika z literalnego brzmienia art. 234¹ § 3 KSH. Jak słusznie zauważano: „Możliwa wydaje się interpretacja, że w przypadku nieuchwalenia regulaminu zdalne obrady nie będą mogły się odbyć. W razie jej przyjęcia (tej interpretacji – przypis autora) wspólnik większościowy, którego przedstawiciele stanowią z reguły większość członków rady nadzorczej, mógłby blokować możliwość odbywania zdalnych zgromadzeń wspólników lub walnych zgromadzeń, na których może zależeć wspólnikom mniejszościowym”¹⁸. Uprawnionym do uchwalenia powyższego regulaminu jest w pierwszej kolejności rada nadzorcza, a w sytuacji, w której w spółce nie została powołana rada nadzorcza, wspólnicy spółki na podstawie uchwały, podejmowanej na zgromadzeniu lub bez odbycia zgromadzenia, jeżeli wspólnicy reprezentujący bezwzględną większość głosów wyrażą na piśmie zgodę na treść tego regulaminu (art. 234¹ § 3 KSH). Regulamin nie może określać wymogów i ograniczeń, które nie są niezbędne do identyfikacji wspólników i zapewnienia bezpieczeństwa komunikacji elektronicznej, co stanowi o zakresie zapisów wprowadzanych do tego typu wewnętrznego aktu normatywnego. Artykuł 238 KSH określa szczegółowo sposób zwołania zgromadzenia wspólników. Na podstawie omawianej nowelizacji w wyżej przywołanym przepisie został dodany § 3 formułujący dodatkowe wymogi do wprowadzenia w zaproszeniu na zgromadzenie wspólników, w sytuacji gdy udział w nim ma nastąpić przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, czyli informacje o:

- 1) sposobie uczestniczenia w tym zgromadzeniu,
- 2) wypowiedania się w jego trakcie,
- 3) wykonywania na nim prawa głosu oraz
- 4) wniesienia sprzeciwu od podjętej wówczas uchwały bądź uchwał.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*.

Na podstawie art. 29 pkt 1 Tarczy 2.0 został dodany w art. 222 § 4¹ KSH, zgodnie z którym rada nadzorcza może podejmować uchwały w trybie pisemnym lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość także w sprawach, dla których umowa spółki przewiduje głosowanie tajne, o ile żaden z członków rady nadzorczej nie zgłosi sprzeciwu. Powyższe rozwiązanie ma charakter trwały, zatem nie zostało wprowadzone tylko na czas trwania stanu epidemii czy zagrożenia epidemicznego, dotyczy zasadniczo spraw osobowych, które są przedmiotem uchwał podejmowanych przez organ nadzorczy w spółce z o.o. W pewnym zakresie rozwiewa wątpliwości w zakresie możliwości obradowania w szeroko pojętym trybie zdalnym przez radę nadzorczą i podejmowania uchwał w sprawach, które umowa spółki kwalifikuje do głosowania tajnego.

Powyższa regulacja normatywna obowiązuje w polskim porządku prawnym od 18.4.2020 r.

W odniesieniu do spółki akcyjnej przedmiotowa nowelizacja dotyczy również sposobu odbywania posiedzeń czy podejmowania uchwał w trybie zdalnym, mającym także wymiar długofalowy, wykraczający poza potrzeby spółek prawa handlowego w obecnym stanie epidemii czy zagrożenia epidemicznego. Odnosząc się do szczegółów, zarząd spółki akcyjnej może odbywać posiedzenia, w których członkowie tego organu mogą uczestniczyć za pomocą środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość. Regulacja zawarta w art. 371 § 3¹ KSH wprowadza identyczną jak w przypadku sp. z o.o. konstrukcję, dzięki której możliwość odbywania posiedzeń zarządu w takim trybie nie wymaga zmiany statutu. Należy jednak pamiętać, że wykluczenie takiego rozwiązania normatywnego, mającego zastosowanie wprost z ustawy, wymaga wprowadzenia stosownych zapisów w statucie spółki. W powyższym zakresie odpowiednie zastosowanie znajduje przepis zawarty w art. 406⁵ § 3 KSH, zgodnie z którym rada nadzorcza jest upoważniona do uchwalenia regulaminu, określającego szczegółowe zasady udziału w posiedzeniu zarządu przy wykorzystywaniu środków komunikacji elektronicznej. Z dodatkowym zastrzeżeniem, że regulamin nie może określać wymogów i ograniczeń, które nie są niezbędne do identyfikacji członków zarządu i zapewnienia bezpieczeństwa komunikacji elektronicznej. Ponadto członkowie zarządu mogą głosować w sprawie uchwał: – w trybie pisemnym, – przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość, – oddając swój głos na piśmie za pośrednictwem innego członka zarządu, chyba że statut spółki wyklucza taką możliwość (art. 371 § 3²–§ 3³ KSH). Członkowie rady nadzorczej mogą również uczestniczyć w posiedzeniach: – osobiście, – przy użyciu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość, bądź – oddając swój głos na piśmie za pośrednictwem innego członka rady nadzorczej, chyba że statut spółki stanowi inaczej (art. 388 § 1¹–§ 2 KSH). Z tym jednak zastrzeżeniem, że oddanie głosu na piśmie za pośrednictwem innego członka rady nadzorczej nie może dotyczyć spraw wprowadzonych do porządku obrad na posiedzeniu rady nadzorczej. W powyższym zakresie odpowiednie zastosowanie znajduje art. 406⁵ § 3 KSH, zgodnie z którym rada nadzorcza jest upoważniona do uchwalenia regulaminu, określającego szczegółowe zasady udziału w posiedzeniu rady nadzorczej przy wykorzystywaniu środków komunikacji elektronicznej. Z dodatkowym zastrzeżeniem, że regulamin nie

może określać wymogów i ograniczeń, które nie są niezbędne do identyfikacji członków rady nadzorczej i zapewnienia bezpieczeństwa komunikacji elektronicznej. Ponadto rada nadzorcza może podejmować uchwały w trybie pisemnym lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość, chyba że powyższe możliwości wykluczają postanowienia statutu. Uchwały podejmowane w jednym z powyższych trybów są ważne, gdy wszyscy członkowie rady zostali powiadomieni o treści projektu uchwały oraz gdy co najmniej połowa członków rady wzięła udział w podejmowaniu uchwały (art. 377 § 3 KSH). Ustawodawca traktuje wyżej wymienionym zapis jako pewnego rodzaju rozwiązanie minimalne, którego rygoryzm można zwiększyć przez odpowiednie zapisy w statucie. Podobnie jak w przypadku sp. z o.o., zwiększono możliwości podejmowania uchwał przez radę nadzorczą zarówno przy użyciu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość, uczestnicząc w ten sposób w posiedzeniu, bądź oddając swój głos na piśmie za pośrednictwem innego członka rady nadzorczej, jak również w przypadku podejmowania uchwał w trybie pisemnym lub za pomocą środków komunikacji zdalnej również w sprawach dotyczących wyborów przewodniczącego i wiceprzewodniczącego rady nadzorczej, powołania członka zarządu oraz odwołania i zawieszania w czynnościach tych osób. Powyższe zostało wprowadzone przez uchylene art. 388 § 4 KSH na podstawie art. 27 pkt 6 lit. c SpecAntKrU. Istotna zmiana została wprowadzona w art. 406⁵ § 1 KSH dotyczącym udziału w walnym zgromadzeniu nie tylko osobiście, ale za pośrednictwem środków służących komunikacji zdalnej. Powyższa regulacja ma bezpośrednie zastosowanie i nie wymaga dostosowania w tym zakresie w zapisach statutowych, chyba że w danej spółce akcyjnej zastosowanie takiego trybu miałyby zostać wykluczone, wówczas wymaga to odpowiednich zapisów w statucie. O możliwości udziału w walnym zgromadzeniu za pośrednictwem urządzeń zdalnych decyduje zwołujący walne zgromadzenie. Podobnie jak w przypadku sp. z o.o., ustawodawca nie wskazał do jakiego momentu można zadecydować o możliwości udziału w posiedzeniu walnego zgromadzenia w sposób opisany powyżej. Z kolei analizując przepisy przejściowe odnoszące się do walnych zwoływanych przed 31.3.2020r. (art. 98 ust. 2 SpecAntKrU), względem których wprowadzono szczególną możliwość wykorzystania środków zdalnego komunikowania się do udziału w walnym zgromadzeniu, ustawodawca w sposób bardzo precyzyjny wskazuje, iż jest to możliwe pod warunkiem spełnienia obowiązku poinformowania o tym w trybie przewidzianym dla zwołania walnego zgromadzenia i nie później niż na 4 dni przed dniem odbycia walnego zgromadzenia. Odnosząc się do pozostawienia możliwości zarządzenia udziału w posiedzeniu przy wykorzystaniu środków do komunikacji na odległość wyłącznie w gestii zwołującego walne, należy wskazać, że uniemożliwi to akcjonariuszom mniejszościowym skorzystanie z takiej możliwości aktywnego uczestniczenia w posiedzeniu. Dla przypomnienia co do zasady walne zgromadzenie jest zwoływane przez zarząd, przy czym ustawa dopuszcza również inne podmioty (radę nadzorczą, określoną liczbę akcjonariusz), jak również statut może przyznawać takie uprawnienie innym osobom (art. 399 KSH). Udział w walnym zgromadzeniu za pomocą środków porozumiewania się na odległość obejmuje w szczególności:

- 1) dwustronną komunikację w czasie rzeczywistym wszystkich osób uczestniczących w walnym zgromadzeniu, w ramach której mogą one wypowiadać się w toku obrad

walnego zgromadzenia, przebywając w innym miejscu niż miejsce obrad walnego zgromadzenia oraz

- 2) wykonywanie osobiście lub przez pełnomocnika prawa głosu przed lub w toku walnego zgromadzenia.

Kompetencja do uchwalenia regulaminu, określającego szczegółowe zasady udziału w walnym zgromadzeniu przy wykorzystywaniu środków komunikacji elektronicznej, została przyznana radzie nadzorczej. Powyższy regulamin nie może określać wymogów i ograniczeń, które nie są niezbędne do identyfikacji akcjonariuszy i zapewnienia bezpieczeństwa komunikacji elektronicznej. W odniesieniu do spółki publicznej jest ona zobligowana zapewnić transmisję obrad walnego zgromadzenia w czasie rzeczywistym. Powyższe nie narusza obowiązków informacyjnych określonych w przepisach o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (art. 406⁵ § 4 KSH w brzmieniu nadanym mu przez art. 27 pkt 7 SpecAntKrU). Od 3.9.2020 r.¹⁹, w przypadku wykonywania prawa głosu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej spółka niezwłocznie przesyła akcjonariuszowi elektroniczne potwierdzenie otrzymania głosu. Ustawodawca przyznał również akcjonariuszowi prawo do złożenia wniosku, nie później niż po upływie trzech miesięcy od dnia walnego zgromadzenia na podstawie, którego spółka przesyła akcjonariuszowi lub jego pełnomocnikowi potwierdzenie, że jego głos został prawidłowo zarejestrowany oraz policzony, z wyłączeniem sytuacji, kiedy takie potwierdzenie zostało przekazane akcjonariuszowi lub jego pełnomocnikowi wcześniej. Z prawa tego akcjonariusz będzie mógł skorzystać od 3.9.2020 r.²⁰ W przypadku gdy potwierdzenie, o którym mowa w art. 406⁵ § 6 KSH, otrzyma pośrednik, o którym mowa w art. 68i ust. 1 pkt 1 ObrInsFinU lub podmiot, o którym mowa w art. 68i ust. 2 ObrInsFinU, niezwłocznie przekazuje on potwierdzenie akcjonariuszowi lub jego pełnomocnikowi. Artykuł 68k ust. 6 ObrInsFinU stosuje się odpowiednio²¹.

Na podstawie art. 29 pkt 2 Tarczy 2.0 został dodany w art. 388 § 3¹ KSH, zgodnie z którym rada nadzorcza może podejmować uchwały w trybie pisemnym lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość także w sprawach, dla których statut spółki przewiduje głosowanie tajne, o ile żaden z członków rady nadzorczej nie zgłosi sprzeciwu. Powyższe rozwiązanie ma charakter trwały, zatem nie zostało wprowadzone tylko na czas trwania stanu epidemii czy zagrożenia epidemicznego, dotyczy zasadniczo spraw osobowych, które są przedmiotem uchwał podejmowanych przez organ nadzorczy w spółce akcyjnej. W pewnym zakresie rozwiewa wątpliwości w zakresie możliwości obradowania w szeroko pojętym trybie zdalnym przez radę nadzorczą i podejmowania uchwał w sprawach, które umowa spółki kwalifikuje do głosowania tajnego.

¹⁹ Na podstawie art. 101 pkt 1c) SpecAntKrU, przepis zawarty w art. 27 pkt 7) w zakresie dotyczącym przepisu art. 406⁵ § 5–7 KSH nie wchodzi w życie 31.3.2020 r., tylko w terminie późniejszym – powyższe pozwala na dostosowanie możliwości organizacyjnych czy środków technicznych spółek akcyjnych, niezbędnych do wykonania czynności opisanych w treści niniejszego opracowania.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ Omawiany obowiązek zgodnie z powyższymi uwagami obowiązuje od 3.9.2020 r. (art. 101 pkt 1c SpecAntKrU).

Powyższa regulacja normatywna obowiązuje w polskim porządku prawnym od 18.4.2020 r.

Tarcza 2.0 zmodyfikowała również regulacje dotyczące zapisów na akcje uregulowane w art. 437 KSH.

Zapis na akcje w postaci elektronicznej wymaga wypełnienia formularza udostępnionego w systemie teleinformatycznym i opatrzenia kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym. W przypadku dokonania zapisu w powyższy sposób naturalną konsekwencją było wyłączenie obowiązku złożenia podpisu przez subskrybenta oraz spółki albo innego podmiotu upoważnionego do przyjmowania zapisów i wpłat na akcje (art. 437 §2¹ KSH).

Przyjęcie wskazanego zapisu w postaci elektronicznej wymaga poświadczenia przez podmiot przyjmujący zapis. W przypadku złożenia zapisu na akcje w postaci elektronicznej nieważne jest oświadczenie subskrybenta, które nie zawiera wszystkich danych, o których mowa w art. 437 § 2 pkt 1–3 i 5 KSH, oraz nieopatrzone podpisem, o którym mowa w art. 437 § 1 KSH zdaniu drugim, to jest kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.

Oprócz zmian trwałych dokonanych w KSH, prawodawca w tak zwanej tarczy antykryzysowej wprowadził przepisy o charakterze intertemporalnym dotyczące posiedzeń już zwołanych, zarówno odnosząc się w tym zakresie sp. z o.o., jak również do spółki akcyjnej (art. 98 SpecAntKrU). W odniesieniu do zgromadzeń wspólników zwołanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, zatem przed 31.3.2020 r., zwołujący je może postanowić o umożliwieniu uczestnictwa w nim w trybie, o którym mowa w art. 234¹ § 1 KSH (zatem umożliwiających udział w zgromadzeniu wspólników przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej), z zastrzeżeniem obowiązku poinformowania o tym w trybie przewidzianym dla zwołania zgromadzenia wspólników i nie później niż na 4 dni przed dniem odbycia zgromadzenia wspólników. Natomiast mając na względzie walne zgromadzenia zwołane przed dniem wejścia w życie SpecAntKrU, zwołujący je może postanowić o umożliwieniu uczestnictwa w nim w trybie, o którym mowa w art. 406⁵ § 1 KSH (zatem umożliwiających udział w zgromadzeniu wspólników przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej), z zastrzeżeniem obowiązku poinformowania o tym w trybie przewidzianym dla zwołania walnego zgromadzenia i nie później niż na 4 dni przed dniem odbycia walnego zgromadzenia.

W żadnej z omówionych zmian legislacyjnych w KSH nie został wprowadzony sposób podejmowania uchwał w tak zwanym trybie mieszanym, który został uwzględniony w przypadku spółdzielni czy wspólnot mieszkaniowych, o czym szczegółowo poniżej. Powyższy tryb oznacza, że uchwała może zostać podjęta przez głosujących nad nią członków danego organu częściowo:

- 1) będących na posiedzeniu,
- 2) głosujących w trybie pisemnym i/lub
- 3) głosujących za pomocą urządzeń umożliwiających komunikację zdalną.

Podsumowując, opisane zmiany dotyczą sposobu odbywania posiedzeń oraz podejmowania uchwał przez organy zarządzające oraz nadzorcze spółek kapitałowych takich jak:

- 1) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością,
- 2) spółka akcyjna.

Mają one na celu nie tylko zapewnienie możliwości działania zarządów oraz rad nadzorczych tych spółek, w szczególności w sytuacji nadzwyczajnych wydarzeń, które mogą wpływać na ich wewnętrzną organizację, ale również usprawnienia tych działań, znacznego ich przyspieszenia, przy jednoczesnym obniżeniu kosztów działalności tych spółek. Digitalizacja obrotu gospodarczego wymagała powyższej zmiany, które nazwane jest w niniejszym opracowaniu dodatkową korzyścią związaną z zupełnie innym podłożem jej uchwalenia, a mianowicie zapewnienia ciągłości w funkcjonowaniu spółek kapitałowych w stanie trwającej epidemii. Prawodawca podkreślił, iż przedmiotowe zmiany nie objęły prostej spółki akcyjnej, gdyż posiedzenia jej organów zarządczych i nadzorczych mogą odbywać się przy wykorzystaniu środków komunikowania się na odległość²². Również uchwały mogą być podejmowane przez te organy przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość bez konieczności zawarcia w umowie spółki odpowiedniego upoważnienia. W uzasadnieniu do ustawy SpecAntKrU zostało podkreślone, że: „rozprzestrzenianie się COVID-19 oraz stosowane środki ochrony mające na celu ograniczenie związanego z tym zagrożenia powodują istotne ryzyko paraliżu decyzyjnego dla blisko 500 000 spółek kapitałowych tworzących polską gospodarkę, w tym spółek publicznych; zarządzane kwarantanny czy ograniczanie swobody podróży pomiędzy kontynentami lub państwami prowadzą do izolacji dużej liczby osób, wśród których znajdują się również członkowie organów, w tym przedstawiciele inwestorów zagranicznych; wśród organów zarządzających i nadzorczych spółek z indeksu WIG-20 oraz WIG-40 znajduje się wielu cudzoziemców”²³. Dodatkowy brak wyraźnych rozwiązań legislacyjnych umożliwiających odbywanie posiedzeń czy podejmowanie uchwał przez organy zarządzające, nadzorcze czy właścicielskie spółek kapitałowych znacznie pogłębiaj powyżej opisany stan rzecz, prowadząc w przyszłości do realnego paraliżu w działaniu tych podmiotów. Ponadto omawiana zmiana legislacyjna odpowiada potrzebom rynkowym, od dawna postulowanym przez spółki prawa handlowego, praktyków z zakresu prawa, jak również przedstawicieli doktryny. Przyczynią się zatem omawiane zmiany normatywne do usprawnienia działalności spółek także w standardowych warunkach ich funkcjonowania. Zasadnicza zmiana, bardzo korzystna, polega na wprowadzeniu możliwości odbywania posiedzeń zarządów i rad nadzorczych sp. z o.o. i S.A. z wykorzystaniem nowych technologii, tj. w szczególności w trybie telekonferencji albo wideokonferencji. Dotychczasowe stanowisko w kwestii odbywania posiedzeń powyższych organów jednoznacznie wskazywało, iż wymagają one fizycznej obecności członków w jednym miejscu (jest to wyrażone wprost w przepisach w odniesieniu do organów nadzorczych sp. z o.o. i S.A.:

²² Druk Nr 299 – uzasadnienie do projektu SpecAntKrU, s. 98.

²³ *Ibidem*.

art. 222 § 1 KSH oraz art. 388 § 1 KSH w brzmieniu przed omawianą nowelizacją). Kodeks spółek handlowych przewidywał wykorzystanie nowych technologii w ramach organów nadzorczych sp. z o.o. i S.A. wyłącznie w ramach procesu podejmowania uchwał. Takie rozwiązanie normatywne uniemożliwiało odbycie posiedzenia, kiedy nie mogą być obecne osoby stanowiące co najmniej połowę członków organu. Dodatkowo poprzedni stan prawny w sposób nieuzasadniony różnicował liczbę osób biorących udział w posiedzeniu organu (osoby będące w miejscu posiedzenia) od liczby osób biorących udział w głosowaniu (osoby uczestniczące w głosowaniach z wykorzystaniem nowych technologii). Wprowadzona regulacja zdecydowanie usprawni funkcjonowanie rad nadzorczych z udziałem osób zamieszkałych poza siedzibą spółki, w tym poza granicami kraju, w którym znajduje się taka siedziba. Proponowane zmiany, wprowadzone również w odniesieniu do zarządów sp. z o.o. i S.A., niwelują istniejące dotychczas wątpliwości co do możliwości odbywania posiedzeń tych organów np. w trybie wideoczyli telekonferencji. Zaproponowane zmiany dotyczą również sposobu podejmowania uchwał przez rady nadzorcze oraz zarządy sp. z o.o. i S.A. Możliwość podejmowania uchwał przez każdy z tych organów uchwał w trybie pisemnym lub za pomocą środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość, bez konieczności zawarcia w umowie spółki lub jej statucie odpowiedniego upoważnienia, jest zabiegiem legislacyjnym gwarantującym osiągnięcie opisanych powyżej i zakładanych przez ustawodawcę celów. Mając na względzie jednak zróżnicowanie spółek, przyjęto przy tym możliwość wprowadzenia odmiennej regulacji w umowach lub statutach spółek. Przed wejściem w życie omawianej nowelizacji, możliwość podejmowania uchwał w trybie pisemnym lub za pomocą środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość uzależniona była od wprowadzenia odpowiedniej regulacji w umowie sp. z o.o. lub statucie S.A. (w odniesieniu do rad nadzorczych: art. 222 § 4 KSH, art. 388 § 3 KSH), co nie zawsze było możliwe. Po wejściu w życie omawianej nowelizacji, prawo do korzystania z opisanych tam instytucji wynika wprost z przepisów prawa, zaś jej wyłączenie wymaga zmian w umowie lub statucie. Przy tej okazji ustawodawca usunął dotychczas istniejące ograniczenia dotyczące zakazu podejmowania uchwał w trybie pisemnym lub za pomocą środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość, w przypadku gdy dotyczyły one wyborów przewodniczącego i wiceprzewodniczącego rady nadzorczej, powołania zarządu oraz odwołania i zawieszania w czynnościach tych osób (art. 222 § 5 KSH, art. 388 § 4 KSH). Praktyka pokazuje, że niejednokrotnie również podejmowanie decyzji w powyższych sprawach wymaga elastyczności i sprawności działania organu nadzoru, niezależnie od miejsca fizycznej obecności jego członków. Jak podkreślono w uzasadnieniu do projektu SpecAntKrU: „W spółkach, w których wspólnicy postanowią o ograniczeniu czy wyłączeniu, będzie to w dalszym ciągu możliwe; odsłanie do art. 406⁵ § 3 KSH ma wyeliminować ewentualne wątpliwości i potwierdzić, że odbywanie posiedzeń przy użyciu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość nie narusza obowiązków określonych w przepisach o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych”²⁴.

²⁴ Druk Nr 299 – uzasadnienie do projektu SpecAntKrU, s. 100.

W odniesieniu do m.in. sprawozdań finansowych spółek kapitałowych należy zwrócić uwagę, że SpecAntKrU przyznała ministrowi finansów szczególną prerogatywę umożliwiającą wprowadzenie wydłużonego terminu na wykonanie obowiązków z zakresu szeroko pojętej sprawozdawczości. Na bazie przepisu dodanego do SpecU, zawartego w art. 15zzh, na podstawie art. 1 pkt 14 SpecAntKrU, minister właściwy do spraw finansów publicznych może wydać rozporządzenie, na podstawie którego określi inne terminy niż wynikające z mocy obowiązujących ustaw, wypełniania obowiązków w zakresie ewidencji oraz w zakresie sporządzania, zatwierdzania, udostępniania i przekazania do właściwego rejestru, jednostki lub organu sprawozdań lub informacji, o których mowa w: – ustawie o rachunkowości, w tym aktach wykonawczych wydanych na jej podstawie, – ustawie o finansach publicznych, w tym aktach wykonawczych wydanych na jej podstawie, – ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych, uwzględniając nieodzowną potrzebę zapewnienia prawidłowej realizacji tych obowiązków.

W przypadku sp. z o.o. czy spółki akcyjnej, w których rok obrotowym jest rokiem kalendarzowym, zatwierdzenie sprawozdań jest dokonywane na zwyczajnych posiedzeniach organów właścicielskich tych spółek: – art. 231 § 1, § 2 pkt 1, § 5 KSH; – art. 395 § 1, § 2 pkt 1, § 5 KSH do 30 czerwca. W związku z powyższym, w sytuacji przedłużającego się stanu epidemii, omawiane rozwiązanie może okazać się konieczne dla zapewnienia sprawnego funkcjonowania wymienionych spółek prawa handlowego. Wydanie przedmiotowego rozporządzenia pozwoli tym samym na odbywanie zwyczajnego zgromadzenia wspólników oraz zwyczajnego walnego zgromadzenia w terminie późniejszym (po 30 czerwca) – art. 15zzh ust. 2 SpecU, wprowadzonym na podstawie SpecAntKrU.

Ponadto zostały wprowadzone szczególne okoliczności wyłączające odpowiedzialność członków zarządu, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej oraz likwidatorów w spółkach kapitałowych, w odniesieniu do umów zawieranych na podstawie ustawy z 29.1.2004 r. – Prawo zamówień publicznych²⁵. Powyższe osoby nie odpowiadają wobec spółki, jeśli:

- 1) nie ustalają lub nie dochodzą od strony wyżej wymienionej umowy należności powstałych w związku z niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem umowy w sprawie zamówienia publicznego na skutek okoliczności związanych z wystąpieniem COVID-19, o którym mowa w art. 15r ust. 1 SpecU,
- 2) zmieniają powyższą umowę w sprawie zamówienia publicznego na skutek okoliczności związanych z wystąpieniem COVID-19 zgodnie z art. 15r ust. 4 SpecU (zmiana terminu wykonania umowy lub jej części, czasowe zawieszenie wykonywania umowy lub jej części, zmiana sposobu wykonania dostaw, usług, robót budowlanych, zmiana zakresu świadczenia wykonawcy i odpowiadającą jej zmianę wynagrodzenia wykonawcy).

Innymi słowy, jeśli doszło do wyrządzenia szkody w sp. z o.o. lub w spółce akcyjnej spowodowanej działaniem lub zaniechaniem sprzecznym z prawem lub postanowieniami odpowiednio umowy spółki lub statutu, w opisanym powyżej zakresie, wymienieni na wstępie członkowie poszczególnych organów spółek kapitałowych nie ponoszą

²⁵ T.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1843 ze zm.

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl